

Zagrozenie terroryzmem i ekstremizmem

(Rozdział z Raportu o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2011 roku, opracowanego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych)

(Na podstawie materiałów własnych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz informacji Komendy Głównej Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Głównego Inspektora Informacji Finansowej, Prokuratury Generalnej)

Podstawowe przepisy związane z penalizacją przestępstw o charakterze terrorystycznym w ustawie z 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny:

Art. 115 § 20. Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób,
- 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności,
- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej - a także groźba popełnienia takiego czynu.

Art. 165a. Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Art. 255a. Kto rozpowszechnia lub publicznie prezentuje treści mogące ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym w zamiarze, aby przestępstwo takie zostało popełnione, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 258 § 1. Kto bierze udział w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli grupa albo związek określone w § 1 mają charakter zbrojny albo mają na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Kto grupę albo związek określone w § 1, w tym mające charakter zbrojny, zakłada lub taką grupę albo związkiem kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Kto grupę albo związek mające na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym zakłada lub taką grupę lub związkiem kieruje, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Ponadto, w odniesieniu do aktów terroru o charakterze kryminalnym istotne jest wprowadzony z dniem 12 listopada 2011 roku art. 224a k.k.:

Kto wiedząc, że zagrożenie nie istnieje, zawiadamia o zdarzeniu, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób lub mieniu w znacznych rozmiarach lub stwarza sytuację, mającą wywołać przekonanie o istnieniu takiego zagrożenia, czym wywołuje czynność instytucji użyteczności publicznej lub organu ochrony bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zdrowia mającą na celu uchylenie zagrożenia, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Natomiast podstawowe czyny związane ze zjawiskiem ekstremizmu zostały spenalizowane w następujących art. k.k.:

Art. 118 § 1. Kto, w celu wyniszczenia w całości albo w części grupy narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub grupy o określonym światopoglądzie, dopuszcza się zabójstwa albo powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu osoby należącej do takiej grupy, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, w celu określonym w § 1, stwarza dla osób należących do takiej grupy warunki życia grożące jej biologicznym wyniszczeniem, stosuje środki mające służyć do wstrzymania urodzeń w obrębie grupy lub przymusowo odbiera dzieci osobom do niej należącym, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1 lub 2, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Art. 118a § 1. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) dopuszcza się zabójstwa,
- 2) powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka,
- 3) stwarza dla osób należących do grupy ludności warunki życia grożące ich biologicznej egzystencji, w szczególności przez pozbawienie dostępu do żywności lub opieki medycznej, które są obliczone na ich wyniszczenie,

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) powoduje oddanie osoby w stan niewolnictwa lub utrzymuje ją w tym stanie,
- 2) pozbawia osobę wolności na czas przekraczający 7 dni lub ze szczególnym udrczeniem,
- 3) stosuje tortury lub poddaje osobę okrutnemu lub nieludzkiemu traktowaniu,
- 4) dopuszcza się zgwałcenia albo stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp w inny sposób narusza wolność seksualną osoby,
- 5) stosując przemoc lub groźbę bezprawną powoduje zajście przez kobietę w ciążę w zamiarze wpłynięcia na skład etniczny grupy ludności lub dokonania innych poważnych naruszeń prawa międzynarodowego,
- 6) pozbawia osobę wolności i odmawia udzielenia informacji dotyczących tej osoby lub miejsca jej pobytu lub przekazuje nieprawdziwe informacje dotyczące tej osoby lub miejsca jej pobytu, w zamiarze pozbawienia takiej osoby ochrony prawnej przez dłuższy okres, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

§ 3. Kto, biorąc udział w masowym zamachu lub choćby w jednym z powtarzających się zamachów skierowanych przeciwko grupie ludności podjętych w celu wykonania lub wsparcia polityki państwa lub organizacji:

- 1) naruszając prawo międzynarodowe zmusza osoby do zmiany ich zgodnego z prawem miejsca zamieszkania,
- 2) dopuszcza się poważnego prześladowania grupy ludności z powodów uznanych za niedopuszczalne na podstawie prawa międzynarodowego, w szczególności politycznych, rasowych, narodowych, etnicznych, kulturowych, wyznaniowych lub z powodu bezwyznaniowości, światopoglądu lub płci, powodując pozbawienie praw podstawowych, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Art. 119 § 1. Kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 133. Kto publicznie znieważa Naród lub Rzeczpospolitą Polską, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 137 § 1. Kto publicznie znieważa, niszczy, uszkadza lub usuwa godło, sztandar chorągiew, banderę, flagę lub inny znak państwowy, podlega karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej znieważa, niszczy, uszkadza lub usuwa godło, sztandar, chorągiew, banderę flagę lub inny znak państwa obcego, wystawione publicznie przez przedstawicielstwo tego państwa lub na zarządzenie polskiego organu władzy.

Art. 256 § 1. Kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej.

Art. 257. Kto publicznie znieważa grupę ludzi albo poszczególłą osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Należy mieć również na uwadze, że czyny przestępcze popełniane przez członków organizacji ekstremistycznych w RP w większości noszą znamiona przestępstw pospolicznych, jak np.:

- czyny przeciwko osobie, obejmujące przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej (art. 216 i 217 k.k.);
- przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (art. 148 § 1, 155—159 k.k.);
- czyny przeciwko mieniu (art. 288 k.k.);
- czyny przeciwko porządkowi publicznemu, obyczajności i działaniu instytucji państwowych (w szczególności przestępstwo czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego – art. 223 k.k. i udział w zbiegowisku – art. 254 k.k.).

Działalność grup o charakterze ekstremistycznym często przybiera również formę zachowań chuligańskich spenalizowanych w kodeksie wykroczeń.

Pomimo zaangażowania Polski w działania stabilizacyjne i rekonstrukcyjne w Afganistanie oraz wcześniejszego uczestnictwa w działaniach międzynarodowej koalicji w Iraku zagrożenie zamachami terrorystycznymi na terenie Polski ze strony osób lub organizacji pochodzących z Bliskiego Wschodu, Azji Środkowej i Południowo-Wschodniej czy muzułmańskich państw Afryki utrzymuje się niezmiennie od kilku lat na stosunkowo niskim poziomie, a terytorium RP traktowane jest jako cel rezerwowego ewentualnych zamachów. Nie odnotowano również informacji potwierdzających zagrożenie zamachami ze strony przebywających na terytorium RP osób pochodzących z rejonu Kaukazu, jak i ze strony rodzimych organizacji o charakterze ekstremistycznym propagujących radykalną ideologię.

Ataki terrorystyczne w Oslo, Frankfurt, Liege i we Florencji świadczą jednak o realnym zagrożeniu ze strony pojedynczych osób, niezwiązanych z grupami terrorystycznymi lub przestępczymi (tzw. *solo/lone wolf terrorism*), których aktywność ekstremistyczna jest bardzo trudna do wykrycia. Źródłem radykalizacji tych osób jest często Internet, z którego ekstremiści czerpią jednocześnie wiedzę na temat konstruowania ładunków wybuchowych i pozyskiwania komponentów (*Open Source Terrorism*). Sprawcy wykorzystują m.in. improvizowane ładunki wybuchowe skonstruowane z materiałów ogólnodostępnych, które mogą być nabywane na terenie innych krajów niż miejsca przeprowadzenia zamachów, co w znacznym sposób utrudnia wykrycie potencjalnego sprawcy.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego – służba wiodąca w zakresie rozpoznania i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym i ścigania sprawców ewentualnych zamachów, w 2011 roku w związku z podejrzeniem działalności terrorystycznej prowadziła (analogicznie jak w roku 2010) 5 śledztw, natomiast wszczęła 3 śledztwa, nie postawiono jednak zarzutów popełnienia przestępstwa. Prowadzone śledztwa dotyczyły uprowadzenia i zabójstwa obywatela Polski w Pakistanie, piractwa morskiego (3 śledztwa) i zamieszczonej w Internecie groźby przeprowadzenia zamachu terrorystycznego w Warszawie.

ABW wraz z Policją zaangażowała się również w wyjaśnianie tzw. polskich wątków sprawy związanej z dokonanymi przez Andersa Breivika zamachami terrorystycznymi w Norwegii. Podjęte czynności ujawniły nieograniczony dostęp osób, w tym nieletnich, do materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego, co stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa. ABW obecnie kontynuuje działania o charakterze prewencyjno-rozpoznawczym, mające na celu identyfikację oraz przeciwdziałanie ewentualnym incydentom i zagrożeniom o podobnym charakterze.

Dotychczasowe akty terroru z użyciem urządzeń i materiałów wybuchowych w Polsce miały charakter kryminalny oraz porachunkowy i związane były z działalnością zorganizowanych grup przestępczych, a nie ugrupowań o charakterze terrorystycznym. W 2011 roku liczba eksplozji materiałów i urządzeń wybuchowych utrzymywała się na poziomie zbliżonym do poprzedniego okresu sprawozdawczego, z lekką tendencją spadkową.

W 2011 roku **Policja** odnotowała 25 przypadków eksplozji spowodowanych użyciem materiałów i urządzeń wybuchowych (spadek o 34,2% w porównaniu z rokiem 2010, kiedy odnotowano 38 takich zdarzeń), w tym 7 (12) przypadków noszących cechy aktów terroru kryminalnego⁵⁷.

Ponadto, w 2011 roku ujawniono i rozbrojono 12 (16) urządzeń wybuchowych i ujawniono, analogicznie jak w 2010 roku, 13 atrap urządzeń wybuchowych podłożonych pod różnymi obiektami.

W wyniku przedsięwzięć policyjnych w 2011 roku zatrzymano 98 (144) podejrzanych o działania przestępcze mające związek z materiałami i urządzeniami wybuchowymi.

Jednocześnie spadła liczba osób rannych w wyniku wybuchów z 26 osób w roku 2010 do 16 w roku 2011. Nie zmieniła się natomiast liczba ofiar eksplozji materiałów wybuchowych ze skutkiem śmiertelnym i wyniosła, tak jak w 2010 roku, 6 osób.

Ponadto w 2011 roku utrzymała się wysoka liczba fałszywych powiadomień o podłożeniu urządzeń wybuchowych, których odnotowano 508 (489). Zdecydowana większość zgłoszeń odnotowanych w 2011 roku dotyczyła obiektów wymiaru sprawiedliwości – głównie sądów (226 fałszywych zgłoszeń). Zatrzymano łącznie 180 sprawców tego typu czynów, co stanowi ponad dwukrotny wzrost w porównaniu z 2010 rokiem, kiedy zatrzymanych zostało 77 sprawców. Wykrywalność kształtowała się na poziomie 35,4% i była ponad dwukrotnie wyższa w porównaniu z 2010 rokiem, kiedy wyniosła 15,7%.

Pomimo odnotowanego wzrostu wykrywalności w odniesieniu do fałszywych powiadomień o podłożeniu urządzeń wybuchowych w dalszym ciągu pozostaje ona na niskim poziomie.

⁵⁷ Zagrożenia związane z przemytem i nielegalnym handlem bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi zostały szerzej opisane w *Rozdziale 5* niniejszego raportu.

mie, co spowodowane jest trudnościami w ustaleniu tożsamości sprawców ze względu na wykorzystywanie przez nich metod ułatwiających zachowanie anonimowości, m.in.: wysyłanie przez sprawców wiadomości e-mail z kafejek internetowych, korzystanie z nieobjętych monitoringiem automatów telefonicznych, wykorzystywanie telefonów komórkowych zakupionych w celu jednorazowego wykorzystania.

Natomiast czynnikiem generującym wzrost zagrożenia terrorystycznego mogą być Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, ze względu na zwiększone zainteresowanie Polską ze strony światowych mediów.

Z uwagi na podwyższone zagrożenie terrorystyczne na świecie, w tym w krajach Europy Zachodniej, istnieje potencjalna możliwość podejmowania prób wykorzystania terytorium RP do budowy zaplecza logistycznego w celu prowadzenia zamachów w innych krajach europejskich przez organizacje terrorystyczne działające poza granicami Polski. Możliwe jest również podejmowanie w Polsce działań zmierzających do prowadzenia transferu środków finansowych na działalność terrorystyczną w innych krajach lub pozyskiwanie na terytorium RP środków finansowych na tego rodzaju działalność.

W 2011 roku **Generalny Inspektor Informacji Finansowej** – organ właściwy w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu – otrzymał od instytucji obowiązanych 24 408 (15 357) informacji o podejrzanych transakcjach, w tym 26 (16) oznaczonych jako podejrzane o finansowanie terroryzmu. Ponadto GIIF w 2011 roku wszczął 15 (19) postępowań analitycznych dotyczących podejrzanych transakcji, mogących mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Podstawą wszczęcia tych postępowań były transakcje przeprowadzane przez osoby pochodzące z krajów podejrzewanych o wspieranie terroryzmu lub z krajów, na terenie których ugrupowania terrorystyczne prowadzą działania.

Z uwagi na specyfikę finansowania organizacji terrorystycznych sprawdzane były zarówno transakcje mające charakter działalności legalnej, jak i transakcje, w których wstępna identyfikacja pozwalała przypuszczać, że badana działalność ma charakter działalności przestępczej. Na podstawie wyników prowadzonych analiz, a także spraw założonych w latach wcześniejszych oraz w nawiązaniu do informacji otrzymanych w ramach współpracy z organami administracji publicznej, GIIF w 2011 roku przekazał do ABW 19 (45) powiadomień.

Czynnikiem sprzyjającym podejmowaniu działalności związanej z terroryzmem pozostaje fakt, że na terenie Polski przebywają osoby z państw i regionów podwyższonego ryzyka. Geograficzne położenie RP oraz uwarunkowania prawne wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej, w tym przynależność do strefy Schengen sprawiają, że Polska dla obywateli państw podwyższonego ryzyka pełni rolę kraju tranzytowego na drodze do zachodniej i północnej Europy.

Kwestią mającą pośredni wpływ na poziom zagrożenia dla obywateli RP pozostają także przypadki skutecznych zamachów terrorystycznych dokonanych w 2011 roku w Europie w obrębie lotnisk międzynarodowych (zamach z 24 stycznia 2011 roku na podmoskiewskim lotnisku Domodedowo, ostrzelanie 2 marca 2011 roku grupy amerykańskich żołnierzy we Frankfurcie). Wprawdzie polskie samoloty i porty lotnicze nie stanowią bezpośredniego celu dla organizacji terrorystycznych, jednak ekstremiści w dalszym ciągu rozważają możliwość przeprowadzenia zamachów na tego rodzaju obiekty w różnych regionach świata.

Osobny problem stanowi zagrożenie zamachami terrorystycznymi lub porwaniami dla okupu obywateli RP przebywających poza granicami kraju. Pomimo że dotychczas na terytorium RP nie odnotowano zamachów lub ataków terrorystycznych, obywatele RP od 2001 roku stawali się ofiarami lub byli poszkodowani w wyniku działalności organizacji terrorystycznych operujących w różnych częściach świata.

Grupą najbardziej narażoną na ataki terrorystyczne są żołnierze Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie. Ponadto w Afganistanie przebywa również personel cywilny, a także przedstawiciele innych służb (m.in. Policji i Biura Ochrony Rządu). W 2011 roku w Afganistanie śmierć poniosło łącznie 15 obywateli RP (w roku 2010: 6).

Celem ataków terrorystycznych mogą być również polskie placówki dyplomatyczne i konsularne. Szczególnie narażony na ataki ze strony zamachowców jest budynek ambasady polskiej w Kabulu.

Zagrożeniu zamachami sprzyjać może zaangażowanie obywateli Polski w działania pomocowe i działalność gospodarczą prowadzoną w państwach podwyższonego ryzyka, jak i rozwinięta turystyka do krajów, na obszarze których istnieją rozbudowane sieci organizacji terrorystycznych, bądź o niestabilnej sytuacji politycznej. Największe niebezpieczeństwo utrzymuje się w muzułmańskich państwach Afryki, na Bliskim Wschodzie, w krajach Azji Środkowej i Azji Południowo-Wschodniej oraz w rejonie północnego Kaukazu.

Ofiarami uprowadzeń dla okupu, których nie należy bezpośrednio identyfikować z działalnością terrorystyczną, bywają również polscy marynarze oraz pozostały personel statków pływających po obszarach morskich, na których uprawiany jest proceder piractwa, w tym w szczególności na wodach w pobliżu wybrzeża somalijskiego. Polscy marynarze pływający na statkach w Zatoce Adeńskiej oraz wzdłuż wschodniego wybrzeża Afryki wielokrotnie stawali się ofiarami uprowadzeń dokonywanych dla okupu przez zbrojne ugrupowania. W 2011 r. miał miejsce jeden skuteczny akt piractwa w stosunku do jednostki, na pokładzie której znajdował się polski obywatel – uprowadzenie statku „Beluga Nomination”. Dla porównania, w 2010 roku na pokładach uprowadzonych jednostek pływających przebywało łącznie 4 obywateli RP.

Istotną sferą działalności terrorystycznej jest również cyberprzestrzeń, która może być wykorzystywana przez organizacje terrorystyczne zarówno do prowadzenia bezpośrednich ataków np. na serwery rządowe w celu uniemożliwienia ich funkcjonowania, dezinformacji czy pozyskiwania danych, jak i upowszechnienia radykalnej ideologii, pozyskiwania zwolenników czy prowadzenia instruktażu w zakresie podejmowania indywidualnych aktów terrorku, a także dokonywania nielegalnego transferu środków finansowych na działalności terrorystyczną czy komunikacji⁵⁸.

Na uwagę zasługuje również zagrożenie terroryzmem związanym z wykorzystaniem broni masowego rażenia, co powoduje konieczność podejmowania przez właściwe służby i instytucje działań ukierunkowanych na zapobieganie proliferacji tego rodzaju broni, jak również przygotowanie do reagowania i usuwania skutków w przypadku ewentualnych zamachów z jej użyciem. W Polsce dotychczas nie ujawniono bezpośredniego zagrożenia związanego z próbami użycia substancji chemicznych, biologicznych, radiacyjnych i nuklearnych (CBRN) do działań terrorystycznych. Należy jednak zwrócić uwagę, że ugrupowania terrorystyczne starają się uzyskać dostęp do substancji i materiałów, które użyte w zamachu zapewniłyby jak największą siłę rażenia i spowodowałyby jak najdotkliwsze straty.

Podobnie jak zagrożenie zamachami terrorystycznymi również przenikanie się działalności organizacji terrorystycznych i zorganizowanych grup przestępczych w Polsce, które może polegać m.in. na pozyskiwaniu i transferowaniu przez grupy przestępcze środków finansowych na działalność terrorystyczną czy współpracy w zakresie nielegalnego obrotu bronią i materiałami wybuchowymi, ma wyłącznie charakter potencjalny. Odnotowano natomiast przypadki angażowania się osób pochodzących z państw podwyższonego ryzyka w różnego rodzaju działalność przestępczą. Trudnią się oni m.in. przestępstwami związanymi z towarowym i osobowym ruchem granicznym, legalizowaniem pobytu cudzoziemców w Polsce, wytwarzaniem fałszywych dokumentów, pospolitymi przestępstwami kryminalnymi, a także przemytem i handlem narkotykami oraz pozyskiwaniem broni, amunicji i materiałów wybuchowych. Współpraca w prowadzeniu tego rodzaju działalności, w szczególności w zakresie umożliwienia dotarcia na terytorium Polski oraz pozyskania nielegalnej broni, amunicji i materiałów wybuchowych, może znaleźć się w przyszłości w zainteresowaniu organizacji terrorystycznych.

⁵⁸ Zagrożenia związane z przestępczością w cyberprzestrzeni zostały szerzej opisane w *Rozdziale 14*.

Obecnie nie ma informacji, które wskazywałyby na zagrożenie zamachami terrorystycznymi ze strony ugrupowań o charakterze ekstremistycznym propagujących radykalną ideologię. Tego rodzaju organizacje nie posiadają rozbudowanego zaplecza politycznego, cieszą się marginalnym poparciem społecznym oraz charakteryzują rozdrobnieniem strukturalnym, wysoką dynamiką składu osobowego w grupach i powstawaniem nowych ugrupowań, a także nastawieniem ich członków na działania o charakterze chuligańskim. Jednakże hermetyczność opisywanego środowiska oraz związany z coraz powszechniejszym dostępem do Internetu rozwój współpracy tego rodzaju ugrupowań z ich odpowiednikami poza granicami RP, może w przyszłości skutkować wzrostem zagrożenia.

Organizacje ekstremistyczne działające w Polsce można podzielić na trzy grupy: lewicowe, anarchistyczne oraz prawicowe, jednakże w części opracowań do nurtów lewicowych, prócz organizacji o charakterze rewolucyjno-marksistowskim, zalicza się także organizacje antyfaszystowskie, anarchistyczne, antyglobalistyczne i alterglobalistyczne. W szeroko rozumianej nurt lewicowy wpisują się też skrajne organizacje pacyfistyczne i ekologiczne. Natomiast wśród nurtów prawicowych wskazać należy przede wszystkim organizacje o charakterze narodowo-socjalistycznym, narodowo-radykalnym, pansławistycznym oraz faszystowsko-neopogańskim.

Dla organizacji skrajnie prawicowych charakterystyczne jest podejmowanie działań o charakterze chuligańskim (pobicia, dewastacje) wymierzonych w znienawidzone przez nie środowiska społeczne. Jedną z form tego rodzaju działań są tzw. patrole uliczne, mające na celu wyszukanie i atakowanie obcokrajowców, homoseksualistów czy lewicowców. Odnotowywane są także przypadki niszczenia pomników lub tablic związanych z czczeniem pamięci mniejszości narodowych lub religijnych, a także tablic z nazwami miejscowości lub ulic zapisanych w języku żyjącej na danym terenie mniejszości.

Powszechnym zjawiskiem jest przenikanie się zwolenników skrajnej prawicy z grupami pseudokibiców, którzy wykorzystują elementy rasistowskie i antysemickie.

Aktywiści ruchu skrajnie nacjonalistycznego działający na terenie RP dążą do konsolidacji i zwiększenia hermetyczności środowiska oraz intensyfikują działania ukierunkowane na pozyskanie nowych członków, głównie wśród młodzieży.

Podstawowymi formami upowszechniania ideologii przez prawicowe organizacje ekstremistyczne są koncerty zespołów propagujących tego rodzaju treści (często organizowane na terenach prywatnych, co w istotny sposób utrudnia możliwości podejmowania działań przez właściwe służby), organizacja demonstracji i marszów, wydawanie płyt i zinów, a także prowadzenie stron i forów internetowych służących m.in. wymianie informacji o przygotowywanych przedsięwzięciach.

Niektóre organizacje prawicowe (np. „Krew i Honor”) sporządzają w Internecie listy zawierające dane osób, które mają stać się celami ataków ze strony organizacji ekstremistycznych (tzw. *redwatch*). Neofaszyści wykorzystują możliwości zakładania stron internetowych na zagranicznych serwerach, przez co skutecznie utrudniają działalność polskim organom ścigania.

Ugrupowania skrajnie prawicowe od dłuższego czasu dążą również do szerszej obecności nie tylko w życiu społecznym, lecz także na polskiej scenie politycznej. Działania te – poprzez nadanie organizacjom skrajnie prawicowym rozgłosu medialnego – mają na celu swoje promowanie tych ugrupowań na terenie RP.

Skuteczną działalność propagandową, która sprzyja tworzeniu pozytywnego wizerunku medialnego i pozyskaniu nowych zwolenników i sympatyków (akcje charytatywne, antywojenne, aktywność kulturalna czy na rzecz ochrony środowiska), prowadzą również organizacje lewicowe. W roku 2011, podobnie jak w 2010, odnotowano skłonność różnych radykalnych ruchów lewicowych do konsolidacji i prowadzenia wspólnych działań, zwłaszcza w kontekście organizowania w Święto Niepodległości 11 listopada kontrdemonstracji w odniesieniu do przedsięwzięć organizacji prawicowych.

Zarówno działalność skrajnie lewicowa, jak i skrajnie prawicowa polegała w 2011 roku przede wszystkim na organizowaniu protestów i manifestacji (udziale w kontrmanifestacjach) oraz zamieszczaniu publikacji w Internecie, co okazało się bardzo skutecznym narzędziem wymiany informacji pomiędzy członkami ugrupowań, w tym komunikatów nawołujących do zgromadzenia w związku z konkretnym wydarzeniem (np. Marszem Niepodległości).

Dotychczas odnotowane zostały pojedyncze przypadki skazania członków tego typu organizacji za zakładanie, kierowanie lub udział w zorganizowanej grupie przestępczej. Niektóre organizacje ekstremistyczne dążą jednak do pozyskania materiałów wybuchowych, które mogłyby zostać wykorzystane do ataku na przeciwników politycznych, wrogie grupy społeczne lub obiekty państwowe. Ponadto część tego rodzaju organizacji posiada własne bojówki pozamilitarne wykorzystywane do prowadzenia ataków zarówno na bezpośrednie cele wynikające z ideologicznej motywacji, jak i fizycznej walki z przeciwstawnymi organizacjami.

W 2011 roku **Policja** wszczęła 86 (46) postępowań w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 256 kodeksu karnego (propagowanie faszyzmu i totalitaryzmu, rasizm i nietolerancja). W tym zakresie stwierdzono 81 (54) przestępstw oraz postawiono zarzuty 27 (8) osobom. Natomiast w odniesieniu do przestępstwa z artykułu 257 k.k. (publiczne znieważanie grup ludności o różnych światopoglądach, przynależności narodowej i rasowej) wszczęto 66 (43) postępowań i stwierdzono 82 (135) przestępstwa oraz postawiono zarzuty 57 (27) osobom.

Natomiast **ABW** w 2011 roku prowadziła 5 (5) śledztw związanych z ekstremizmem, wszczęła 4 (2) oraz postawiła z art. 256 § 1 i art. 257 k.k. zarzuty łącznie 5 (6) osobom.

W 2011 roku **Policja** wszczęła 1 (4) postępowanie i stwierdziła 2 przestępstwa z art. 118 k.k. (zabójstwo lub spowodowanie uszczerbku na zdrowiu z powodu przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej lub poglądów ofiary) oraz postawiła zarzuty 1 osobie. Dodatkowo z art. 119 k.k. (stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej z powodu przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu bezwyznaniowości ofiary) **Policja** wszczęła 17 (13) postępowań i stwierdziła 23 (8) przestępstwa oraz postawiła zarzuty 8 (5) osobom.

Z art. 133 k.k. (publiczne znieważanie narodu lub Rzeczypospolitej Polskiej) **Policja** wszczęła w 2011 roku 3 (5) postępowania i stwierdziła 2 przestępstwa. Z kolei z art. 137 k.k. (publiczne znieważanie znaków państwowych) – wszczęto 78 (117) postępowań, odnotowano 75 (105) przestępstw stwierdzonych oraz postawiono zarzuty 61 (86) osobom.

Podobnie jak w roku 2010, w roku 2011 **ABW** nie prowadziła śledztw, których przedmiotem były art. 118, 119, 133 i 137 k.k.

Według danych **Prokuratury Generalnej**, liczba prowadzonych postępowań dotyczących przestępstw na tle rasowym w 2011 roku, w porównaniu z latami ubiegłymi, znacząco zwiększyła się. W 2010 roku prowadzono 182 postępowania o ten rodzaj przestępstw, w tym 146 wszczęto o nowe zdarzenia, natomiast w 2011 roku w jednostkach organizacyjnych prokuratury prowadzone były 323 postępowania w sprawach o przestępstwa popełnione z pobudek rasistowskich lub ksenofobicznych, w tym wszczęto 272 nowe postępowania (86% wzrost w odniesieniu do nowych spraw). Z tej liczby w 2011 roku zakończono 279 spraw, przy czym w 40 sprawach skierowano akty oskarżenia przeciwko 54 osobom.

Według **Prokuratury Generalnej**, zauważalna od kilku lat tendencja wzrastająca wykrywalności tego rodzaju przestępstw w latach 2010–2011 zmniejszyła się. W 2010 roku na 182 prowadzone sprawy, w 39 przedstawiono zarzuty łącznie 64 osobom. Natomiast w 2011 roku na 323 prowadzone sprawy tylko w 56 przedstawiono zarzuty – łącznie 85 osobom. Jednocześnie wzrosła liczba spraw umorzonych z powodu niewykrycia sprawców. W 2010 roku było to 23% ogółu umorzonych postępowań, a w 2011 roku odsetek ten wyniósł prawie 28%.

Proporcjonalnie zmniejszyła się też liczba kierowanych do sądów aktów oskarżenia. W 2010 roku skierowano ich 30, co stanowi 18% spraw zakończonych, natomiast w 2011 roku skierowano 40 aktów oskarżenia i 3 wnioski o warunkowe umorzenie postępowania, co stanowi tylko 15% spraw zakończonych.

W 2011 roku w 12 prowadzonych sprawach zastosowano środki zapobiegawcze w stosunku do łącznej liczby 22 osób – w postaci tymczasowego aresztowania (wobec 1 osoby), dozoru policji, zakazu opuszczania kraju, poręczenia majątkowego, zakazu stadionowego. W porównaniu z latami wcześniejszymi liczba stosowanych środków zapobiegawczych zmniejszyła się.

Ponadto Prokuratura Generalna zaobserwowała, że w 2011 roku aż 74 postępowania prowadzone o przestępstwa naruszenia wolności bądź nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych i wyznaniowych dotyczyły przestępstw popełnianych z wykorzystaniem Internetu (prawie dwukrotny wzrost w stosunku do całego 2010 roku, kiedy prowadzono 43 takie sprawy). Ponadto 10 spraw dotyczyło publikacji książkowych i prasowych, 22 sprawy dotyczyły przestępstw związanych z zachowaniem kibiców i sportowców na zawodach sportowych, 7 spraw dotyczyło wydarzeń związanych z organizowanymi manifestacjami i zgromadzeniami, zaś 36 dotyczyło tzw. rasistowskich napisów (graffiti) na murach, budynkach itp. (w tym na cmentarzach), 6 spraw dotyczyło audycji radiowych i telewizyjnych.

Według danych Prokuratury Generalnej, w 2011 roku zapadło 28 orzeczeń sądowych w sprawach skierowanych z aktami oskarżenia o przestępstwa naruszenia wolności bądź nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych i wyznaniowych. W 20 sprawach zapadły wyroki skazujące, w 4 sprawach sądy warunkowo umorzyły postępowanie, w 2 sprawach zapadły wyroki uniewinniające, w 1 sprawie sąd umorzył postępowanie z uwagi na znikomy stopień społecznej szkodliwości czynu i w 1 sprawie sąd umorzył postępowanie z uwagi na brak znamion czynu zabronionego.

Według danych **Ministerstwa Sprawiedliwości**, na podstawie art. 119 § 1 k.k. w roku 2011 w sądach okręgowych osadzono łącznie 4 osoby, z czego 3 skazano na karę pozbawienia wolności do 2 lat w zawieszeniu, a w 1 sprawie postępowanie umorzono.

Z art. 256 § 1 i 2 k.k. w roku 2011 w sądach rejonowych osadzono łącznie 11 osób, z czego 6 skazano. Karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 1 roku w zawieszeniu orzeczono w przypadku 2 osób. Warunkowo umorzono postępowanie w 3 sprawach, a uniewinniono 2 osoby.

Na podstawie art. 257 k.k. w sądach rejonowych osadzono łącznie 61 osób, z czego 50 skazano. Karę pozbawienia wolności orzeczono w przypadku 34 osób (w tym w zawieszeniu: 28 przypadków). Wśród skazanych na kary pozbawienia wolności: 3 osoby skazano na kary od 1 do 2 lat pozbawienia wolności, 16 osób skazano na kary od 6 miesięcy do 1 roku pozbawienia wolności. Warunkowo umorzono postępowanie w 9 sprawach, a uniewinniono 2 osoby.

Podstawowe trendy w zakresie zagrożenia działalnością terrorystyczną i ekstremistyczną

- Zagrożenie terrorystyczne w Polsce utrzymuje się na niskim poziomie.
- Istotny czynnik zwiększający prawdopodobieństwo wystąpienia na terytorium RP zagrożenia terrorystycznego stanowi zaangażowanie naszego kraju w ramach PKW w Afganistanie, w szczególności mając na uwadze, że w ostatnim czasie ponownie zostały nagłośnione informacje o domniemanych więzieniach CIA w Polsce w latach 2002-2003 i torturowaniu przetrzymywanych w nich osób.
- Jako istotny czynnik ryzyka brano pod uwagę możliwy wzrost zagrożenia zamachami terrorystycznymi na terytorium RP w związku z organizacją Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, nie stwierdzono jednak znaczącego zainteresowania ze

strony grup terrorystycznych i ekstremistycznych tym wydarzeniem.

- Istnieje potencjalna możliwość wykorzystania ustawy abolicyjnej do legalizacji pobytu w Polsce osób zaangażowanych w działalność o charakterze terrorystycznym.
- Należy oczekiwać, podobnie jak w latach ubiegłych, utrzymywania się wysokiego poziomu zagrożenia terrorystycznego dla polskich placówek dyplomatycznych i obywateli RP przebywających w krajach, gdzie aktywność organizacji o charakterze terrorystycznym jest wysoka oraz w rejonach konfliktów zbrojnych, w tym dla żołnierzy Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie.
- Możliwe są próby zwiększenia oddziaływania ze strony radykałów islamskich na diaspory muzułmańskie w Polsce w związku z destabilizacją struktur państwowych w krajach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu, która przyczyniła się do wzmocnienia zdolności operacyjnych islamskich organizacji terrorystycznych. W tym kontekście możliwy jest również wzrost zagrożenia dla przebywającego na terenie RP personelu dyplomatycznego państw objętych „rewolucją”.
- Obserwowany jest wzrost aktywności skrajnie radykalnych ugrupowań prawicowych i lewicowych, czego przykład stanowią zamieszki podczas obchodów Święta Niepodległości 11 listopada 2011 roku.
- Należy oczekiwać utrzymania się trendu wzajemnego przenikania ugrupowań skrajnie nacjonalistycznych, zorganizowanych grup przestępczych oraz środowisk pseudokibiców.
- W związku z wyborem ostatecznej lokalizacji elektrowni atomowej, w wyniku trwającego od lipca 2011 roku II etapu harmonogramu działań dla energetyki jądrowej, można spodziewać się gwałtownej reakcji i protestów ekstremistycznych środowisk lewicowych.
- Pomimo że odnotowano spadek liczby osób zajmujących się nielegalną pirotechniką, korzystających z informacji pozyskiwanych w Internecie do konstrukcji urządzeń wybuchowych, Internet w dalszym ciągu stanowić będzie źródło wiedzy dla pirotechników-amatorów oraz konstruktorów samodziiałów zarówno jeśli chodzi o sposoby wykonania takich urządzeń, jak i metody produkcji materiałów wybuchowych z ogólnodostępnych substancji. Jednocześnie sieć będzie wykorzystywana przez organizacje przestępcze i ugrupowania ekstremistyczne do propagowania idei, werbowania członków i sympatyków oraz zwalczania przeciwników. W dalszym ciągu należy spodziewać się publikowania gróźb przeprowadzenia zamachu terrorystycznego przez użytkowników portali internetowych.
- Można prognozować, że w związku z nowelizacją kodeksu karnego (art. 224a k.k.) wprowadzającą, obowiązek wszczynania śledztwa w sprawie fałszywego alarmowania o podłożeniu urządzenia wybuchowego oraz określonym kodeksowo wysokim wymiarem kary za to przestępstwo, spadnie liczba nieprawdziwych powiadomień.
- Utrzyma się zagrożenie atakami terrorystycznymi dla lotnictwa cywilnego. Zwiększone środki bezpieczeństwa na lotniskach powodują, że organizacje terrorystyczne opracowują nowe sposoby konstruowania i ukrycia ładunków wybuchowych. W związku z tym nie można wykluczyć tego rodzaju zagrożenia dla polskich samolotów oraz infrastruktury lotniczej, w szczególności dla lotnisk obsługujących loty międzynarodowe.
- Na dotychczasowym poziomie będzie utrzymywało się zagrożenie porwaniami obywateli Polski będących członkami załóg jednostek pływających po wodach, na których ma miejsce proceder piractwa, w szczególności wzdłuż wybrzeży Somalii.
- Możliwy jest wzrost niepokoju i radykalizacja uchodźców z Kaukazu przebywających w Polsce, ze względu na ich niezadowolenie z sytuacji bytowej.

Główne inicjatywy podejmowane w celu przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych

Wśród głównych inicjatyw podejmowanych w 2011 roku przez Międzyresortowy Zespół do spraw Zagrożeń Terrorystycznych (MZds.ZT), stanowiący strategiczny poziom polskiego systemu antyterrorystycznego, należy wskazać przygotowanie wstępnego projektu *Narodowego programu antyterrorystycznego RP*, opracowanie zaleceń w zakresie bezpieczeństwa antyterrorystycznego istniejącej i nowobudowanej linii metra oraz rozwijanie strony internetowej antyterroryzm.gov.pl.

W ramach MZds.ZT prowadzono m.in. prace związane z przygotowaniem:

- projektu *Wytycznych Prezesa Rady Ministrów dotyczących uregulowania kwestii koordynacji wymiany informacji o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych i informacyjno - analitycznych służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń o charakterze terrorystycznym*;
- metodyki oględzin miejsc przestępstw o charakterze terrorystycznym i katastrof oraz identyfikacji ciał ofiar;
- wytycznych w zakresie bezpieczeństwa antyterrorystycznego dworców kolejowych: Warszawa Centralna i Warszawa Śródmieście oraz kolejowego tunelu średnicowego w Warszawie.

W 2011 roku wprowadzono również istotną w kontekście przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych, nowelizację Kodeksu Karnego, penalizującą rozpowszechnianie treści mogących ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym (art. 255a). Ponadto przez dodanie art. 224a k.k. wprowadzono obowiązek wszczynania śledztwa w sprawie fałszywego alarmowania o podłożeniu urządzenia wybuchowego, określając wysoki wymiar kary za popełnienie tego rodzaju przestępstwa.

Właściwe służby i instytucje podejmowały w 2011 roku działania w zakresie odpowiedniego zabezpieczenia terrorystycznego spotkań i konferencji odbywających się w związku z przewodnictwem Polski w Radzie Unii Europejskiej.

Działania służb zaangażowanych w przeciwdziałanie zagrożeniom terrorystycznym dotyczyły także przygotowań do zapewnienia bezpieczeństwa podczas Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, W tym zakresie prowadzono również współpracę i wymianę informacji z partnerami zagranicznymi. Opracowano także *Wytyczne w zakresie zabezpieczenia Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 w odniesieniu do zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiologicznych i nuklearnych (CBRN) oraz dekontaminacji*, które zostały przyjęte przez Komitet do spraw Bezpieczeństwa Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 uchwałą nr 11 z 7 października 2011 roku. Niniejsze *Wytyczne*, stanowiące efekt prac zespołu do spraw zagrożeń chemicznych, biologicznych, radiologicznych i nuklearnych (Zespołu CBRN), zawierają zalecenia dotyczące zabezpieczenia stadionów i oficjalnych stref kibica podczas trwania turnieju.

Kontynuowane były również prace Międzyresortowego Zespołu do spraw Zapobiegania Nielegalnemu Rozprzestrzenianiu Broni Masowego Rażenia i Implementacji „Inicjatywy Krakowskiej” – Proliferation Security Initiative (PSI). Zespół jest organem opiniodawczo-doradczym Rady Ministrów. Do jego zadań należy między innymi wypracowanie stanowisk dotyczących najważniejszych problemów w zakresie zapobiegania nielegalnemu rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia, środków jej przenoszenia, materiałów i technologii do jej produkcji oraz towarów podwójnego zastosowania.

W 2011 roku przeprowadzono także wiele ćwiczeń sprawdzających przygotowanie właściwych służb i instytucji do przeciwdziałania i reagowania na zagrożenia terrorystyczne w wymiarze krajowym i międzynarodowym.

Współpraca międzynarodowa w zakresie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych

W ramach przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych Polska prowadzi regularną współpracę z partnerami zagranicznymi zarówno na płaszczyźnie multilateralnej – m.in. w ramach NATO i Unii Europejskiej, jak i na płaszczyźnie bilateralnej, gdzie głównymi partnerami zagranicznymi Polski są kraje europejskie.

Współpraca w ramach Unii Europejskiej

Po wejściu w życie traktatu z Lizbony (1 grudnia 2009 roku) współpraca międzynarodowa w zakresie przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu w ramach Unii Europejskiej realizowana jest przede wszystkim na następujących forach:

- Komitet Współpracy Operacyjnej w zakresie Bezpieczeństwa Wewnętrznego (COSI) – uczestniczy w nim MSW, jego celem jest wspieranie i wzmacnianie współpracy operacyjnej w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego.
- Grupa Robocza ds. Terroryzmu (WPT) – uczestniczą w niej ABW i Policja, zajmuje się problematyką przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu w aspekcie wewnętrznym, tj. zagrożeń występujących na terytorium państw członkowskich UE, w tym jako organ przygotowawczy Rady UE o charakterze eksperckim rozpoczyna unijny proces legislacyjny w zakresie prawodawstwa w obszarze przeciwdziałania terroryzmowi.
- Grupa Robocza ds. Terroryzmu (COTER) – uczestniczą w niej MSZ oraz ABW, zajmuje się sprawami terroryzmu w kontekście relacji zewnętrznych, głównie na poziomie polityczno-dyplomatycznym. Grupa nie ma charakteru operacyjnego.
- Centrum Sytuacyjne UE (SitCen) – zostało powołane w celu zacieśniania współpracy służb bezpieczeństwa oraz wywiadu i działa w ramach Sekretariatu Rady UE; a także wspiera Komitet ds. Polityki i Bezpieczeństwa UE (PSC) i dostarcza mu informacje wywiadowcze. Centrum prowadzi również wymianę i analizę danych dotyczących zagadnień bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, w tym terroryzmu.
- Grupa Atlas – grupa zrzeszająca dowódców centralnych policyjnych jednostek antyterrorystycznych krajów Unii Europejskiej. Podstawowym celem grupy jest uzyskanie porównywalnego, możliwie najwyższego jakościowo poziomu przez wszystkie jednostki specjalne krajów członkowskich. Służyć temu ma bliska, aktywna współpraca poszczególnych członków, wymiana informacji, a także prowadzenie wspólnych projektów w ramach grupy.

Wśród innych gremiów UE, na których poruszana jest tematyka terroryzmu, należy wskazać: Radę ds. Zagranicznych, Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa (PSC), Grupę Roboczą ds. Zastosowania Szczególnych Środków w celu Zwalczaniu Terroryzmu (CP 931), Komitet ds. Przeglądu Listy wg Rozporządzenia Rady UE 881/2002 dot. Al-Kaidy i Talibów, Radę Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (JHA), Komitet Koordynacyjny ds. Współpracy Policji i Sądowej w Sprawach Karnych (Komitet art. 36 Traktatu UE – CATS), Grupę Roboczą ds. Ochrony Cywilnej (WPCP), Strategiczny Komitet ds. Migracji, Granic i Azylu (SCIFA), Grupę Roboczą ds. WSiSW–RELEX (JAIEX Group).

W ramach przewodnictwa Polski w Radzie UE w drugiej połowie 2011 roku w grupie WPT zrealizowano następujące priorytety:

- antyterrorystyczna ochrona sportowych imprez masowych;
- misja ewaluacyjna poświęcona systemom ochrony cyberterrorystycznej państw członkowskich UE;
- podsumowanie polityki antyterrorystycznej UE w świetle 10. rocznicy ataków w Nowym Jorku;
- zwalczanie radykalizacji i rekrutacji do terroryzmu;
- przeciwdziałanie ekstremizmowi lewicowemu prowadzącemu do terroryzmu.

W wyniku konsultacji z instytucjami współpracującymi zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym, w ramach prac grupy WPT przygotowane zostały:

- aneks do *Podręcznika współpracy podczas ważnych imprez międzynarodowych przeznaczonych dla Policji i organów bezpieczeństwa* w sprawie zabezpieczenia antyterrorystycznego sportowych imprez masowych, który został przyjęty przez Radę JHA;
- zestawienie podsumowujące polityki antyterrorystyczne poszczególnych państw członkowskich UE w świetle doświadczeń zebranych w ciągu 10 lat od ataków w Nowym Jorku;
- dokument do dyskusji w ramach misji ewaluacyjnej poświęconej systemom ochrony cyberterrorystycznej.

Z kolei w ramach prac Grupy COTER w ramach polskiego przewodnictwa zrealizowane takie priorytety, jak:

- przyjęcie przez Radę UE konkluzji poświęconych dotychczasowym osiągnięciom UE w dziedzinie zwalczania terroryzmu, upamiętniających 10. rocznicę zamachów na WTC oraz wyznaczających kierunki dalszych działań UE;
- podjęcie dyskusji nt. aktualnych wyzwań w obszarze bezpieczeństwa granic i bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego w kontekście przemieszczania się/podróży osób podejrzanych o działalność terrorystyczną;
- zainicjowanie pogłębionej dyskusji nt. problematyki zapobiegania i zwalczania terroryzmu i radykalnego ekstremizmu w regionie Azji Centralnej oraz możliwego zaangażowania UE we współpracy z innymi organizacjami międzynarodowymi, w tym ONZ i OBWE (polskiej prezydencji udało się m.in. włączyć Azję Centralną do listy państw/regionów wymagających priorytetowych działań UE).

Kontynuowano również dotychczasowe działania COTER, dotyczące m.in.:

- zaangażowania w Afganistanie, Pakistanie, Jemenie, Azji Centralnej, Azji Południowo Wschodniej, Rogu Afryki, Sahelu i Maghrebie (w tym kontynuacja pomocy technicznej m.in. w ramach Instrumentu Stabilności IfS);
- współpracy z USA;
- współpracy z ONZ oraz innymi organizacjami międzynarodowymi (m.in. OBWE, Rada Europy);
- dialogów politycznych COTER z państwami trzecimi;
- udziału UE w Inicjatywie Globalnego Forum Zwalczania Terroryzmu (GCTF);
- dyskusji nt. kompleksowej konwencji ONZ dot. zwalczania terroryzmu (CCIT).

W związku z zamachami terrorystycznymi, jakie miały miejsce w Norwegii 28 lipca 2011 roku, zorganizowano nadzwyczajne wspólne posiedzenie grup roboczych WPT i COTER.

Podczas polskiej prezydencji, w efekcie wydarzeń w Norwegii, rozpoczęła funkcjonowanie *Radicalisation Awareness Network* (RAN), której inauguracja miała miejsce 9 września 2011 roku w Brukseli. Cele RAN to: wymiana dobrych praktyk w zakresie zapobiegania radykalizacji postaw mogących prowadzić do ataków terrorystycznych, w tym zwią-

szenie świadomości i poprawa technik komunikacji, realizacja różnych aspektów *Europejskiej strategii przeciwdziałania radykalizacji i rekrutacji do terroryzmu* oraz wsparcie Państw Członkowskich w realizacji programów i przedsięwzięć mających na celu zapobieganie radykalizacji postaw i rekrutacji do grup terrorystycznych.

Z kolei GIIF podczas polskiej prezydencji zorganizował wspólnie z Ministerstwem Spraw Zagranicznych warsztaty UE – Rada Współpracy Państw Zatoki (Gulf Cooperation Council) nt. zwalczania finansowania terroryzmu. Miały one miejsce w Warszawie w dniach 22–23 listopada 2011 roku.

Policja kontynuowała także współpracę w ramach Policyjnej Grupy Roboczej do spraw Terroryzmu (PWGT), zrzeszającej przedstawicieli policji z państw członkowskich Unii Europejskiej oraz przedstawicieli Europolu. Głównym zadaniem PWGT jest bieżąca i całodobowa wymiana informacji o zagrożeniach terrorystycznych na terenie Europy. Dzięki uczestnictwu w PWGT wymieniono około 150 informacji dotyczących zagrożeń terrorystycznych oraz ekstremistycznych, bezpośrednio współpracując z 30 partnerami europejskimi zrzeszonymi obecnie w inicjatywie. Biorąc pod uwagę, że system łączności stworzony na potrzeby grupy zapewnia możliwość dynamicznej i bezpiecznej wymiany informacji pomiędzy komórkami antyterrorystycznymi służb policyjnych różnych państw bez udziału organizacji pośredniczących (np. Europol, Interpol itp.), w roku 2011 PWGT było jednym z najczęściej wykorzystywanych instrumentów wzajemnej współpracy międzynarodowej w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstw o charakterze terrorystycznym oraz związanych z działalnością ekstremistyczną.

Poszczególne instytucje angażują się również w realizację międzynarodowych projektów ukierunkowanych na wzmocnienie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych oraz reagowania na skutki ewentualnych zamachów. W tym kontekście warto podkreślić rolę ABW w realizacji projektu „Działania antyterrorystyczne podczas międzynarodowych imprez sportowych. Rola Narodowych Centrów Antyterrorystycznych”. Innowacyjność projektu współfinansowanego przez Unię Europejską polega na rozwoju metodologii interoperacyjności transgranicznej w sytuacji zagrożenia terrorystycznego dla infrastruktury oraz ludności podczas międzynarodowych imprez sportowych.

Inne fora współpracy międzynarodowej:

- NATO – szczególnie istotna pozostaje współpraca w ramach CAI, projektu amerykańskiego zaproponowanego latem 2002 roku, funkcjonującego pod egidą Rady NATO–Rosja (NATO–Russia Council, NRC). Jego celem jest budowa i utrzymanie systemu wymiany informacji o sytuacji powietrznej w rejonach styczności obszarów powietrznych państw NATO i Rosji. Ma to dać możliwość zwalczania ew. zagrożeń związanych z wykorzystaniem statków powietrznych do ataków o charakterze terrorystycznym (RENEGADE).
- ONZ – współpraca z Komitetem Antyterrorystycznym ONZ, który powstał w 2001 roku na mocy rezolucji 1373. Głównym zadaniem komitetu jest monitoring i udzielanie pomocy technicznej w zakresie implementacji rezolucji 1373, która zaleca poszczególnym państwom członkowskim wdrażanie międzynarodowych instrumentów prawnych oraz stosowanie środków służących wzmocnieniu zdolności prawnych i instytucjonalnych w zwalczaniu terroryzmu na poziomie krajowym, regionalnym i płaszczyźnie globalnej.
- Inicjatywa Krakowska (PSI) i Globalna Inicjatywa Zwalczania Terroryzmu Jądrowego. Celem inicjatyw jest uniemożliwienie przemytu broni masowego rażenia oraz komponentów do jej wytwarzania. Realizacja tego celu wymaga szeroko zakrojonej współpracy międzynarodowej nie tylko na szczeblu politycznym, ale również między służbami

odpowiedzialnymi za bezpieczenstwo poszczegolnych krajow. Uniemozliwienie przemytu BMR obejmuje wykrywanie i sledzenie organizacji, instytucji oraz państw podejmujacych próby nielegalnego wejścia w posiadanie takiej broni, ale również przeprowadzanie specjalnych operacji dla zatrzymania transportów zawierajacych BMR lub komponenty do jej wytwarzania.

- Counter Terrorism Group (CTG) – Agencja Bezpieczenstwa Wewnetrznego bierze udzial w pracach nieformalnej miedzynarodowej grupy antyterrorystycznej CTG, utworzonej przez Klub Berneński w następcstwie wydarzeń z 11 wrzesnia 2001 roku, która koncentruje się na terroryzmie islamskim. Obok współpracy operacyjnej wśród projektów podejmowanych przez to gremium, są m.in. opracowywane wspólnie dla decydentów UE analizy i oceny zagrożeń terrorystycznych. Raporty te opierają się na informacjach przekazanych przez służby członkowskie. Podczas spotkań grupy dyskutuje się również o zagadnieniach związanych z optymalizacją współpracy w dziedzinie walki z terroryzmem. Przewodnictwo w grupie jest rotacyjne na równi z prezydencją w UE. Polska pełniła tę rolę w II połowie 2011 roku.

W 2011 roku Policja kontynuowała współpracę w ramach Grupy Roboczej Państw Grupy Wyszehradzkiej i Austrii (Grupy V4+1) w zakresie zapobiegania i zwalczania ekstremizmu. Przedmiotem zainteresowania grupy była problematyka dotycząca zagrożeń wynikajacych z działalności organizacji skrajnych w poszczegolnych krajach, zastosowanych rozwiązań prawnych w przeciwdziałaniu ekstremizmowi w poszczegolnych państwach, zagrożeń związanych z antysemityzmem, postawami antyromskimi oraz euroanarchizmem, sposobów przeciwdziałania popularyzacji skrajnych ideologii w sieci internetowej, wymiany informacji oraz bezpośredniej współpracy operacyjnej prowadzonej w ramach określonych spraw oraz wyznaczenia priorytetów w walce z ekstremizmem.

W kontekście przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu istotna pozostaje także współpraca międzynarodowa prowadzona przez GIIF, w tym w szczególności uczestnictwo w pracach Komitetu MONEYVAL (Rada Europy), wraz z przedstawicielami Komisji Nadzoru Finansowego oraz Prokuratury Generalnej.

W ramach ustalania planu działań Komitetu MONEYVAL na rok 2012 roku podjęto decyzję o rozpoczęciu ewaluacji polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (ang. AML/CFT) w ramach 4. rundy ewaluacyjnej. Wizytę ewaluatorów („on-site visit”) zaplanowano w Polsce na przełomie maja i czerwca 2012 roku.

Generalny Inspektor Informacji Finansowej współpracował z Komitetem MONEYVAL również w zakresie rozpoznawania typologii przestępstw i praktyki administracyjnej w zwalczaniu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Bieżąca współpraca międzynarodowa o charakterze wielostronnym jest również prowadzona w ramach Europolu i Interpolu.

Współpraca dwustronna

Współpraca ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki

W 2011 roku kontynuowano współpracę w ramach Wspólnej Polsko-Amerykańskiej Grupy Roboczej ds. Zwalczania Terroryzmu. W ramach jej prac przeprowadzono ćwiczenia, warsztaty i konferencje dotyczące między innymi zapobiegania zagrożeniom bioterrorystycznym, ochrony „zielonej granicy” oraz zapobiegania proliferacji broni masowego rażenia czy zarządzania kryzysowego.

15 czerwca 2011 roku w Waszyngtonie zostało podpisane porozumienie o wymianie informacji między ABW a Centrum Sprawdzeń Antyterrorystycznych, nadzorowanym przez Departament Sprawiedliwości USA i administrowanym przez Federalne Biuro Śledcze. Celem porozumienia jest zintensyfikowanie i zwiększenia skuteczności wymiany informacji, w tym wykorzystanie baz danych CSA, które zawierają nazwiska i inne informacje o wszystkich znanych terrorystach i osobach podejrzewanych o działalność terrorystyczną.

Współpraca polskiej Policji ze służbami partnerskimi

W 2011 roku Policja prowadziła międzynarodową wymianę informacji, współdziałając w tym celu z Europol, Interpol oraz akredytowanymi w Polsce oficerami łącznikowymi i łącznikami Policji za granicą. Wzorem lat ubiegłych współpraca przebiegała na wysokim poziomie, a korespondencję wymieniano na bieżąco. Wskazane instytucje oraz oficerowie łącznikowi przekazywali wartościowe informacje i bezpośrednio aktywnie współpracowali w sprawach z zakresu zagrożeń aktami terroru i ekstremizmu.

Współpraca Centrum Antyterrorystycznego ABW z jego odpowiednikami w innych państwach

W 2011 roku CAT ABW współpracowało z centrami antyterrorystycznymi zarówno z państw członkowskich UE, jak i z innych państw w zakresie wymiany najlepszych praktyk dotyczących wypełniania ustawowych zadań na szczeblu krajowym.

Obszary działania o charakterze strategicznym przewidziane do realizacji w ramach polskiego systemu antyterrorystycznego

Kontynuowanie prac związanych z przygotowaniem *Narodowego programu antyterrorystycznego RP*.

- Opracowanie programu przeciwdziałania i reagowania na zagrożenia w zakresie CBRN, w tym o charakterze terrorystycznym.
- Wypracowanie metodyki oględzin miejsc przestępstw o charakterze terrorystycznym i katastrof oraz identyfikacji ciał ofiar.
- Wzmocnienie koordynacji wymiany informacji o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych i informacyjno-analitycznych służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń o charakterze terrorystycznym.
- Usprawnienie zasad współdziałania i zarządzania czynnościami na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym.
- Stworzenie bazy danych ujawnionych urządzeń wybuchowych w celu wzmocnienia rozpoznania zagrożeń związanych z konstruowaniem tego rodzaju urządzeń.

